

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Fake news, manipulacja i dezinformacja
Jak oddzielić prawdę od fałszu?

Lech Stempel

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
28 kwietnia 2025 r.

0 czym będzie

- **Charakterystyka potencjalnych zagrożeń**
- **Perswazja**
- **Social media**
- **Manipulacja**
- **Fake news**
- **Dezinformacja**
- **Nowe narzędzia wykorzystujące AI**
- **Jak unikać zagrożeń w internecie - podstawowe zasady bezpieczeństwa**
- **Ochrona prywatności w sieci**

Perswazja (łac. *persuasio*)

– sztuka przekonywania kogoś do własnych racji.

Różni się od manipulacji tym, że przekonanie danej osoby do czegoś nie zaszkodzi jej w późniejszym czasie, przy czym metody postępowania, jakie stosowane są w trakcie perswazji, są stosowane też w trakcie manipulacji.

Odwołuje się do intelektu, emocji i woli.

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Perswazja>

Fake news, manipulacja i dezinformacja

Na kogo działa manipulacja?

prawda

fałsz

Kanały sensoryczne i ich znaczenie w komunikacji

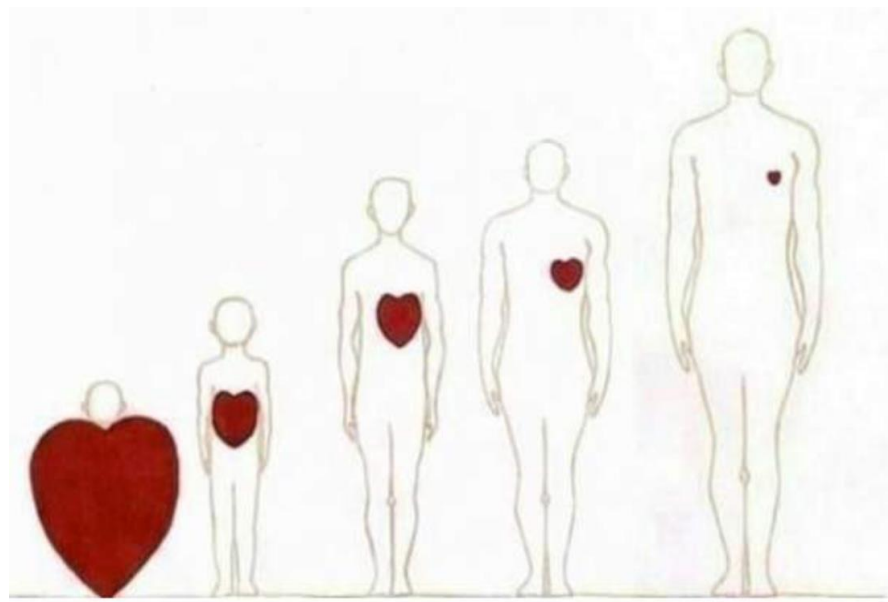
Słuch

Wzrok

Dotyk

Fake news, manipulacja i dezinformacja

Raport z monitoringu obecności dzieci i młodzieży w internecie

„Funkcjonowanie w świecie mediów cyfrowych stało się tak powszechne, angażujące i przenikające każdy aspekt życia, że analizując mechanizmy społeczne, trzeba przyjąć założenie bezprecedensowej skali mediatyzacji.

Rozumieć należy przez nią proces pośrednictwa mediów

w poznawaniu świata, wpływanie przez media na postrzeganie przez człowieka rzeczywistości niedostępnej bezpośrednio doświadczeniu wraz z konsekwencjami takiego pośrednictwa: kształtowaniem obrazu całej rzeczywistości społecznej, a nawet kompleksowych doświadczeń społecznych pod wpływem konstrukcji medialnych.”

Konrad Ciesiołkiewicz

Fake news, manipulacja i dezinformacja

Badanie Eurobarometru. Coraz więcej Polaków i Europejczyków nie ufa nauce i wierzy w teorie spiskowe

27 LUTEGO 2025

Fake news, manipulacja i dezinformacja

Legitymizowanie pseudonauki:

Powstawanie "prac naukowych" (nawet z udziałem AI jak Grok), które podważają ustalony konsensus naukowy (np. w sprawie zmian klimatu) i publikowanie ich w wątpliwej jakości, ale recenzowanych czasopismach.

Polityczne decyzje uderzające w naukę:

Przykład Roberta F. Kennedy'ego Jr., antyszczepionkowca, który został zatrudniony do kierowania badaniami nad bezpieczeństwem szczepień w USA, czy masowe zwolnienia w kluczowych amerykańskich instytutach badawczych (NIH, CDC) oraz zakaz używania określonych terminów naukowych (np. "zmiana klimatu") przez administrację rządową.

Zalew dezinformacji w mediach społecznościowych:

Platformy takie jak TikTok stają się głównym źródłem informacji (zwłaszcza dla młodych) na tematy zdrowotne czy naukowe, jednak algorytmy promujące klikalność często wzmacniają fake newsy i treści manipulacyjne, a odbiorcy nie mają narzędzi do ich weryfikacji.

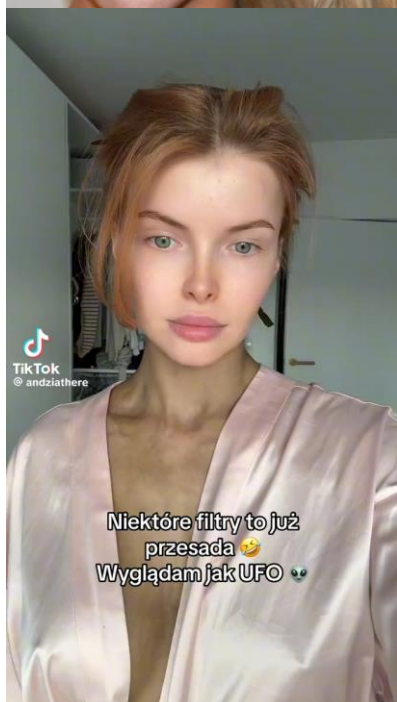
Przekaz w social mediach

W mediach społecznościowych, jesteśmy otoczeni profilami osób, które kreują swój wizerunek na ekspertów w niemal każdej dziedzinie – stylu, wizerunku, mody, gotowania, fotografii, gamingu...

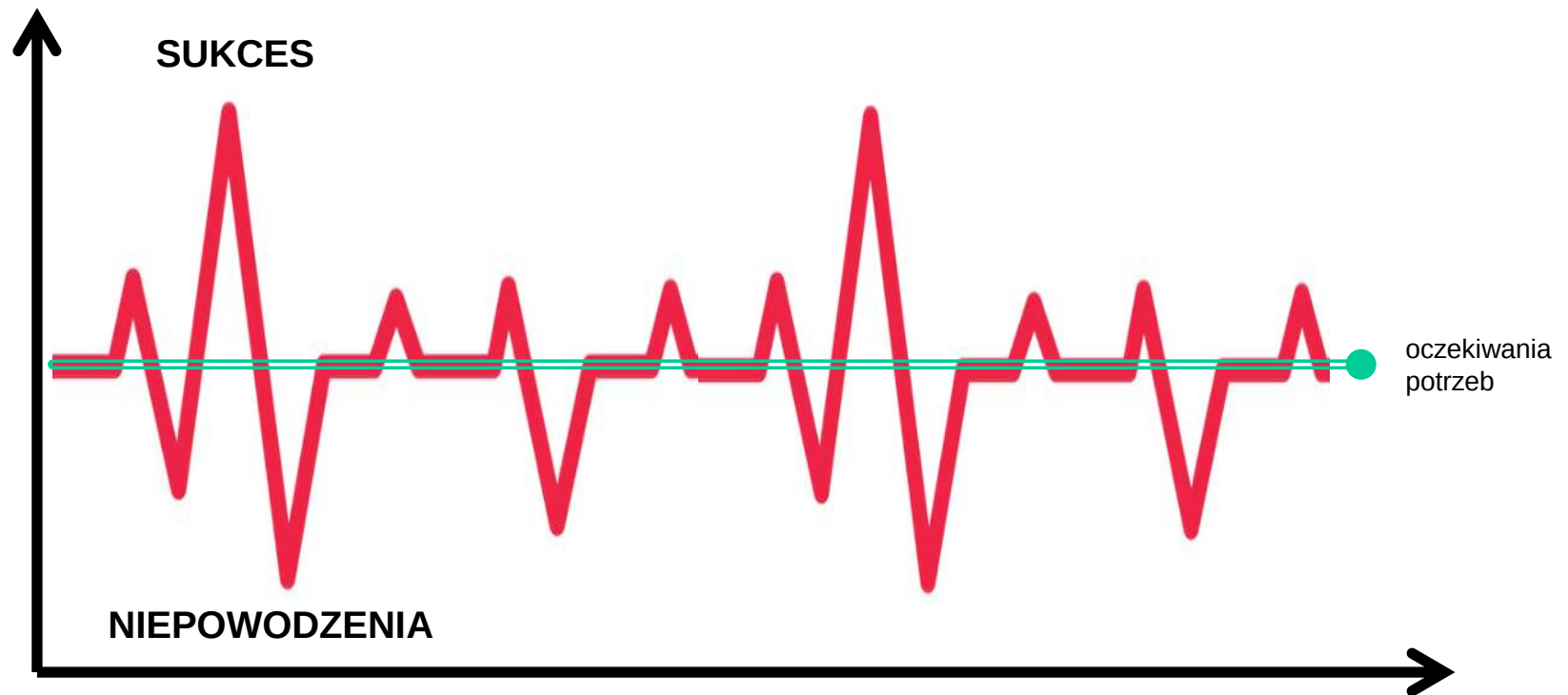
Zwiedzają najdalsze zakątki świata, i nocują w luksusowych hotelach. Jeżdżą drogimi autami i chwalą się bogactwem.

W porównaniu z takim wizerunkiem, nietrudno dojść do wniosku, że nasze umiejętności i możliwości są mało warte i postrzegamy siebie jako mniej wartościowych.

Fake news, manipulacja i dezinformacja

Fake news, manipulacja i dezinformacja

Fake news, manipulacja i dezinformacja

Preferencje zawodowe nastolatk

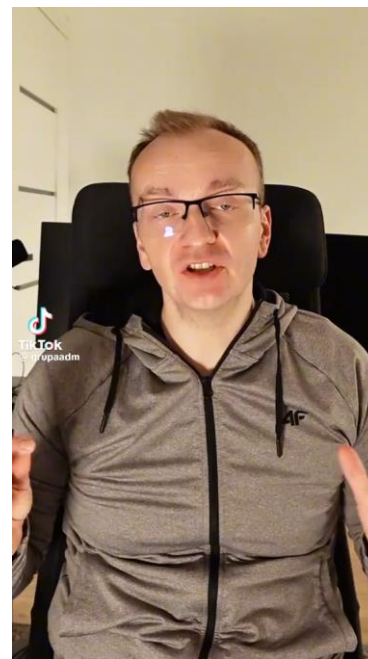
Fake news, manipulacja i dezinformacja

W roku szkolnym 2022/23 w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych kształciło się 5,1 mln dzieci i młodzieży co stanowiło 13,6% ludności kraju.

Fake news, manipulacja i dezinformacja

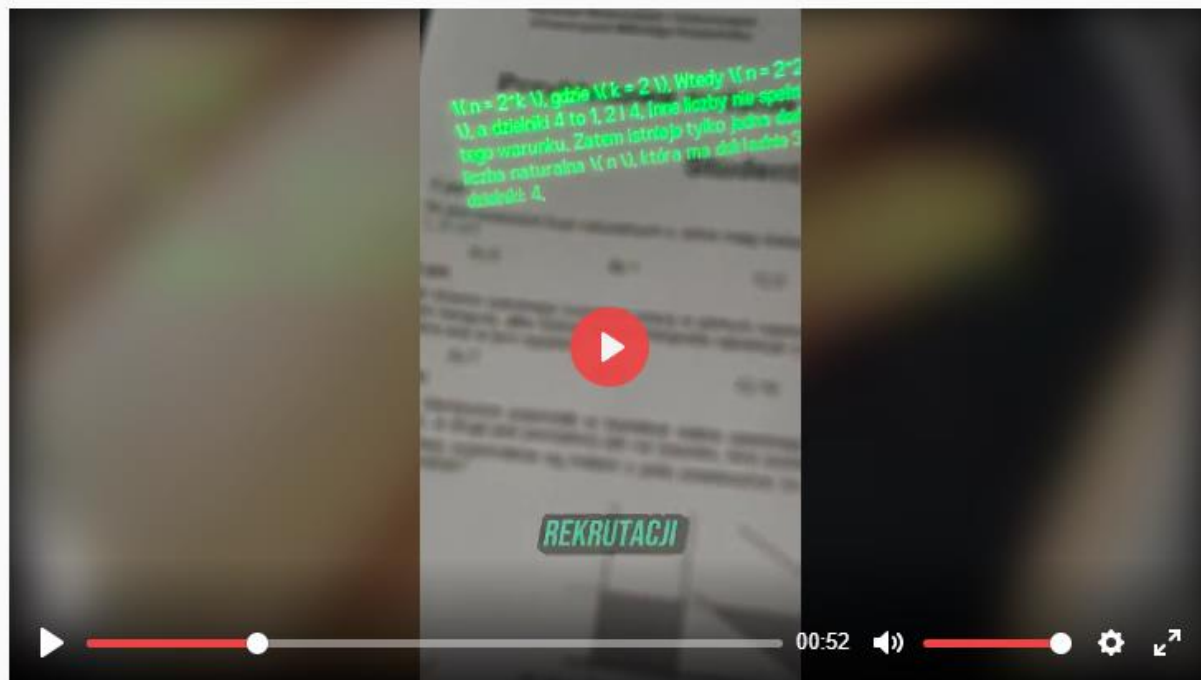
AI + DEEPPFAKE

Fake news, manipulacja i dezinformacja

Okulary z dostępem do chatu GPT

Jak to działa? Okulary mają bezpośredni dostęp do ChatGPT. Dzięki temu w momencie, gdy patrzymy na kartkę, na ekranie generowane są odpowiedzi czy rozwiązania zadań.

<https://www.youtube.com/watch?v=cTJX3s7YGus>

<https://www.youtube.com/watch?v=dKmx1quPkGo>

Fake news, manipulacja i dezinformacja

Drukarka 3D pisze za niego pracę domową stworzoną przez ChatGPT

« następny »

Czy uczniowie w 2023 roku mają jeszcze co robić, oprócz gapienia się, jak technologia wykonuje za nich zadania?

https://joemonster.org/filmy/121836/Drukarka_3D_pisze_za_niego_prace_domowa_stworzona_przez_ChatGPT

Zmiany w relacjach interpersonalnych

Internet z jednej strony, umożliwia komunikację na odległość, utrzymywanie kontaktów z rodziną i przyjaciółmi, a nawet nawiązywanie nowych znajomości.

Z drugiej strony, nadmierne korzystanie z mediów społecznościowych może prowadzić do izolacji społecznej, osłabienia więzi z bliskimi i problemów z samooceną.

Powstała aplikacja "inTouch", która za pomocą sztucznej inteligencji, zadzwoni i porozmawia z twoją babcią lub dziadkiem, kiedy ty nie masz czasu, by do nich zadzwonić

Ja pie*dolę, jakie to jest przykre...

Fake news, manipulacja i dezinformacja

<https://www.youtube.com/watch?v=TXk-Oc35oN4&t=4s>

Ochrona prywatności w sieci

- **Korzystaj z programów antywirusowych**
- **Nie udostępniaj swojego komputera**
- **Pamiętaj o wylogowaniu**
- **Nie zapisuj haseł na komputerze (zwłaszcza innym niż Twój)**
- **Nie loguj się na żadne konto w przypadkowych miejscach**
- **Pamiętaj o ograniczonym zaufaniu do przychodzących wiadomości mailowych (zwłaszcza zawierających złącznik) i wiadomości sms**
- **nie podawaj numeru karty płatniczej jeśli nie masz pewności co do odbiorcy**

Ochrona prywatności w sieci

- Nie ufaj zrzutom ekranu lub plikom PDF z potwierdzeniem nadania przelewu
- Ustaw limity na karcie płatniczej i kredytowej
- Sprawdzaj adres strony na których udostępniasz dane lub dokonujesz płatności
- Zabezpieczaj dostęp do telefonu
- Śledź informacje na temat nowych sposobów na oszustwo
- Twórz bezpieczne hasła i systematycznie je zmieniaj

Silne (bezpieczne) hasło, to takie które posiada

- **minimum 8 znaków (najlepiej 11 lub więcej)**
- **małe i duże litery**
- **liczby**
- **znaki specjalne**

Dwustopniowa weryfikacja

Zamiast wymyślać kolejne hasła, można skorzystać z generatora lub opracować własny kod (system)
np.:

Zamek błyskawiczny
zA6eK&bL9sK2wI3zN9

„Internet dzieci Raport z monitoringu obecności dzieci i młodzieży w internecie.” Magdalena Bigaj, Konrad Ciesiołkiewicz, Krzysztof Mikulski, Anna Miotk, Jadwiga Przewłocka, Monika Rosa, Aleksandra Załęska; Fundacja „Instytut Cyfrowego Obywatelstwa” Marzec 2025,

„Jak reagować na cyberprzemoc Poradnik dla szkół”

Anna Borkowska, Dorota Macander, Dariusz Stachecki, Julia Barlińska, Katarzyna Fenik, Justyna Podlewska, Weronika Sobierajska, Marta Wojtas, Łukasz Wojtasik; „Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę” (dawniej Fundacja Dzieci Niczyje)

„Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów”

Bochenek M., Lange R. (red.), Warszawa: NASK Państwowy Instytut Badawczy.

„Polskie badanie EU Kids Online 2018. Najważniejsze wyniki i wnioski”

Pyżalski J., Zdrodowska A., Tomczyk Ł., Abramczuk K., Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM

Źródła

***„Information Behaviour of the Researcher of the Future” - raport
„Jak reagować na cyberprzemoc – poradnik dla szkół”***

www.zaufanatrzeciastrona.pl

www.bezpieczneinterneciaki.pl

www.niebezpiecznik.pl

www.dzieckowsieci.pl

www.cyberprzemoc.pl

www.saferinternet.pl

www.helpline.org.pl

www.kidprotect.pl

www.sekurak.pl

www.sieciaki.pl

www.dbi.pl

www.fdn.pl